

ez a táplálék, a lélek annál magasabbra jut; és minél gyengébb, annál lentebb marad. De miféle táplálék az, amely a fejlődést és visszafejlődést, a lélek „fent”-jét és „lent”-jét meghatározza? Mi a jellegzetessége ennek a tápláléknak, amely a lélek láthatatlan, „mentalitásoknak” nevezett konfigurációit létrehozza? Platón elképzelte az „ég fölötti tájat”, s ezt a „valóság mezejének” nevezte el. Ha a lélek eljut oda, az igazság, a meg-gondoltság és a tudás csodálatában merülhet el. A lélek egészségi foka végső soron attól a táplálékmennyiségtől függ, melyet a „valóság mezejére” tudott átmenekíteni. Csakhogy a „lelki diéta” eme helyére nagyon is rögzös út vezet; a lelkek többsége csak nagy ritkán jut el oda, táplálékuk így vegyes, az igaz és a hamis, a tudás és a nem tudás keveréke, azokról már nem is beszélve, akik soha nem látják ezt a tájat, és akik egész életükben a „vélekedés táplálékán” élnek.

A történelem folyamán a kommunizmus értette meg a legjobban – és használta egy-ben a legaljasabb célokra – Platón gondolatát; ez a rendszer a lelki étrend gyökeres megváltoztatását tűzte ki célul maga elé. Besançon kerekén ki is jelentette: a kommunizmus nem létezett volna a kommunista *ideológia* új konyhája nélkül. A lélek táplálékába egyre több ideológiát kevertek, míg meg nem győződtek róla, hogy a lélek most már képtelen magasra szállni, mert megfertőzte az irdatlan mennyiségű rúttal, hamissal és rosszal. A kommunizmus elképzelhetetlen az ideológiai *nouvelle cuisine* táplálékával *rendszeresen* butított tömeg nélkül. Ebből a konyhából kerültek ki azok a fogások, amelyek elfogyasztása után az emberek szemétdombokat kezdtek termelni. A kommunizmus sohasem a nehéziparra támaszkodott az „új társadalom” építésekor, ahogy hirdette (ha ezt tette volna, nem úgy végzi, ahogyan végezte), hanem a platóni értelemben vett élelmiszeriparra: az idők során egyetlen társadalmat sem etettek ennyi „vélekedéssel”, és egyetlen elől sem fedték el ennyire kegyetlenül a „valóság mezejének” láthatárát.

A kérdés tehát így merül fel: hogyan méregtelenítsük ezt a hatalmas kollektív lelket? Befogad-e más táplálékot, vagy mint a hazatért fegyenc, kiokádja a kalácsot, mert sós-kához és penészes kenyérhez szokott? Ízlelhetjük-e még az igazság ízét, kívánhatjuk-e még egyáltalán, meg tudjuk-e különböztetni az igazságba göngyölt hazugságtól?

Egy dolog kétségtelen: ha a testi étrendet nem is, a lelkit mindenképpen mi állítjuk össze. Évtizedek óta először ismét megadatott a szomorú esély: *felelnünk kell* saját ostobaságunkért.

Kőríz Imre

## FA FOR MEN

Sokáig ácsorogtam ma a zuhany alatt,  
néztem a csalé csempét, a felhámló falat,  
a hideg víz ahogy a rózsából kiront,  
hogy telőben a tálca, a „víz a vádlimon”-t,  
hogy fogyóban a forró, de alig kell meleg,  
elég meleg az este, hideget engedek,

füllelt az este, forró, de csukva minden ablak,  
ne halljon senki szomszéd, és senkit én se halljak,  
és közben szólt a magnó, de hamar vége lett,  
aztán még feltöröltem a kicsapott vizet,  
bementem a szobába, néztem, tíz óra hat,  
csak ültem megfürödve, kinn csöpögött a csap.

Magyar László András

---

## BEVEZETŐ AGRIPPA SZATÍRÁJA ELÉ

Henricus Cornelius Agrippa von Nettesheim, miután 1528-ban Franciaországból Antwerpenbe, Ausztriai Margit védőszárnyai alá menekült, végre – úgy látszott – nyugalomra lelt. Idejét részint gyógyítótevékenységre, részint pedig könyvírásra fordíthatta: 1530-ban Antwerpenben ki is adta frissen alkotott művét, a DE INCERTITUDINE ET VANITATE SCIENTIARUM-ot, amellyel – mint hányatott élete során már annyiszor – újfent sikerült óriási botrányt kavarnia. (A botrány még százötven év múltán sem csitult el, például Justus Vesti [1651–1715] erfurti orvosprofesszor 1699-ben sem áttalott Agrippával vitatkozni.) De hát miről is szólt ez a könyv, amely olyannyira felháborította szinte az egész korabeli tudományos világot? A kötet nem volt egyéb, mint összefüggő szatírafüzér: valamennyi foglalkozás és hivatás, tudomány és mesterség megkapta benne a magáét, írója a bankszakmától a teológiáig, a prostitúciótól a kereskedelemig mindenről lerántotta a leplet, tudatlanságot, csalást, ostobaságot és fölöslegességet bizonyítva kortársaira. Mind közül azonban kétségkívül az orvostudomány járt a legrosszabbul: Agrippa nyelve sehol nem oly csípős, mint éppen kollégáival szemben.

Hogy pontosabban értsük, miről is van szó, alább összefoglalom az orvosszatíra főbb gondolatait:

Az orvoslás nem tudomány – állítja Agrippa –, szektái nem értenek egymással egyet, és ostobaságokat hordanak össze. A ritka sikert az orvosok csak a szerencsének köszönhetik, összejátszanak a gyógyszerészekkel, korruptak, szélhámosok, pénzéhesek, egymással is kitolnak, de leginkább a betegeknek ártanak. Még tekintélyeik is sötét gazemberek vagy legalábbis cinikus szélhámosok. Az orvosok továbbá gusztustalan, bűzös és szégyentelen figurák, akik nem kímélnek sem istent, sem embert. Veszélyesebb az orvos, mint a betegség: az ősi népek egészségesen éltek orvos nélkül, míg a maiakat megrontja a medicina. Az egyszerű, tapasztalatra épülő gyógymód többet ér, mint bármilyen kifinomult tudomány és drága patikaszer. A rómaiak ki is tiltották a doktorokat városukból, mert veszélyes gyilkosoknak és csalóknak találták őket. Ráadásul az orvosok büntetlenül viszik végbe gaztetteiket: ergo meg kellene szabadulni tőlük – ajánlja a szerző. Ezután a patikusok csepülése következik, majd némiképp enyhébb ítélet a sebészetről és a diétetikáról.